ORIGINAL ARTICLE

Association Between Personality Traits, Self-Esteem, and Academic Performance Among Dental Students in Endodontics: A Cross-Sectional Study

Zahra Sani Khatam[1,2],
Amirreza Tabarestani[3],
Mehdi Pourasghar[4,5],
Narjes Hoshiari[6,2],
Abulfazl Hossein Netaj[7],
Mohammad Ebrahimi Saravi[8,2],
Alireza Sedighi [9]

[1] Assistant Professor, Department of Endodontics, Dental Research Center, Mazandaran University of Medical Sciences, Sari, Iran
[2] Faculty of Dentistry, Mazandaran University of Medical Sciences, Sari, Iran
[3] Dentist, Faculty of Dentistry, Mazandaran University of Medical Sciences, Sari, Iran
[4] Associate Professor of Psychotherapy, Department of Psychiatry, Faculty of Medicine, Psychiatry and Behavioral Sciences Research Center with Addiction Orientation, Zare Sari Hospital, Mazandaran University of Medical Sciences, Sari, Iran
[5] Faculty of Medicine, Mazandaran University of Medical Sciences, Sari, Iran
[6] Associate Professor, Department of Endodontics, Dental Research Center, Mazandaran University of Medical Sciences, Sari, Iran
[7] Assistant Professor, Department of Biostatistics and Epidemiology, Faculty of Health, Mazandaran University of Medical Sciences, Sari, Iran
[8] Associate Professor of Dental Prosthodontics, Department of Dental Prosthodontics, Faculty of Dentistry, Mazandaran University of Medical Sciences, Sari, Iran
[9] Dental Student, Student Research and Technology Committee, Faculty of Dentistry, Mazandaran University of Medical Sciences, Sari, Iran

(Received August 5, 2025; Accepted April 11, 2026)

Abstract

Background and purpose: Choosing a field of study is a critical decision that can influence both academic achievement and subsequent professional satisfaction. Success in dental education is shaped by both cognitive and non-cognitive factors, including personality traits and self-esteem. However, evidence remains limited regarding the combined influence of these factors on both academic and clinical performance among dental students. This study aimed to evaluate the association between personality traits and self-esteem and academic and clinical performance among fifth- and sixth-year dental students in the Department of Endodontics at the School of Dentistry in Sari.

Materials and methods: This cross-sectional descriptive study included 78 dental students. Personality traits were assessed using the NEO Five-Factor Inventory (NEO-FFI), and self-esteem was measured using the Coopersmith Self-Esteem Inventory (CSEI). Student performance was evaluated in both theoretical and practical domains, alongside interest in the specialty, technical ability, and professional behaviour. Data analysis was performed using descriptive statistics, independent t-tests, and correlation analyses, with statistical significance set at $P< 0.05$.

Results: Of the 78 participants, 53.8% were 2019 entrants, and 51.2% expressed an interest in endodontics. The most prominent personality traits were conscientiousness and openness to experience. Overall, most personality dimensions showed no statistically significant association with academic or clinical performance. However, a negative correlation was observed between extraversion and agreeableness and both theoretical and practical performance scores in certain subgroups. Regarding self-esteem, only the academic self-esteem subscale demonstrated a statistically significant positive correlation with practical performance ($r = 0.32$, $P= 0.003$). Other self-esteem domains showed no significant associations with interest in the specialty, technical ability, or professional behaviour.

Conclusion: Personality traits and self-esteem demonstrate differential and domain-specific associations with dental students' performance. Specifically, higher levels of extraversion and agreeableness may be associated with lower performance in certain educational domains, whereas academic self-esteem appears to be a positive predictor of practical performance. These findings underscore the importance of integrating psychological profiling into dental education strategies to support both academic development and clinical competence.

Keywords: Personality Type, Performance, Dental Students, Test, Self-esteem

J Mazandaran Univ Med Sci 2026; 36 (256): 65-75 (Persian).

Corresponding Author: Alireza Sedighi - Faculty of Dentistry, Mazandaran University of Medical Sciences, Sari, Iran
(E-mail: sedighi.alireza2002@gmail.com)

[Downloaded from jmums.mazums.ac.ir on 2026-11-24]

پژوهشی

مجله دانشگاه علوم پزشکی مازندران
دوره سی و ششم شماره ۲۵۶ اردیبهشت سال ۱۴۰۵ (۷۵-۶۵)

ارتباط تیپ شخصیتی و عزت نفس با عملکرد آموزشی دانشجویان دندانپزشکی (بخش اندودانتیکس): مطالعه مقطعی

زهرا صنیع خاتم[۱و۲]
امیررضا طبرستانی[۳]
مهدی پوراصغر[۴و۵]
نرجس هوشیاری[۲و۶]
ابوالفضل حسین نتاج[۷]
محمد ابراهیمی ساروی[۲و۸]
علیرضا صدیقی[۹]

چکیده

سابقه و هدف: انتخاب رشته تحصیلی، تصمیمی حیاتی است که بر عملکرد تحصیلی و رضایت شخصی تأثیر می‌گذارد. موفقیت در آموزش تحت تأثیر عوامل شناختی و غیرشناختی است. با این وجود، پژوهش‌های اندکی تعامل همزمان تیپ‌های شخصیتی و عزت‌نفس را با عملکرد تحصیلی و بالینی دانشجویان بررسی کرده‌اند. مطالعه حاضر با هدف ارزیابی رابطه تیپ‌های شخصیتی و عزت‌نفس با عملکرد تحصیلی و مهارت‌های عملی دانشجویان سال‌های پنج و شش دندانپزشکی ساری در بخش اندو، انجام پذیرفت.

مواد و روش ها: این مطالعه توصیفی ـ مقطعی، بر روی ۷۸ دانشجوی سال پنجم و ششم دانشکده دندانپزشکی ساری انجام شد. ویژگی‌های شخصیتی و عزت‌نفس با پرسشنامه‌های NEO-FFI و کوپر اسمیت ارزیابی شد. عملکرد دانشجویان شامل حوزه‌های نظری، عملی، علاقه، توانایی تکنیکی و رفتار حرفه‌ای بود. داده‌ها با استفاده از شاخص‌های توصیفی، آزمون‌های تی مستقل، ضرایب همبستگی پیرسن یا اسپیرمن تحلیل و سطح معنی‌داری کم‌تر از ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

یافته‌ها: از میان ۷۸ دانشجو، ۵۳/۸ درصد ورودی ۹۸ و ۵۱/۲ درصد علاقه‌مند به اندودانتیکس بودند. بیش‌ترین فراوانی تیپ شخصیتی مربوط به وجدان و تجربه‌پذیری و بیش‌ترین سطح عزت‌نفس در محدوده متوسط گزارش شد. تحلیل همبستگی نشان داد که بیش‌تر ابعاد تیپ شخصیتی با عملکرد تحصیلی و بالینی رابطه معنی‌دار ندارند، اگرچه برون‌گرایی و سازگاری در برخی زیرگروه‌ها با نمرات نظری و عملی همبستگی منفی داشتند. هم‌چنین، تنها مولفه «عزت‌نفس تحصیلی» با عملکرد عملی دانشجویان رابطه مثبت و معنی‌دار نشان داد (P =۰/۰۰۳، r =۰/۳۲)، در حالی که سایر ابعاد عزت‌نفس با علاقه به رشته، توانایی تکنیکی، رفتار حرفه‌ای و نتایج نهایی ارتباط معنی‌دار نداشتند.

استنتاج: ویژگی‌های شخصیتی نقش متفاوتی در عملکرد دانشجویان دارند؛ به‌طور خاص، برخی ابعاد مانند برون‌گرایی و توافق‌پذیری با نتایج مشخصی همبستگی منفی دارد. این یافته‌ها بر اهمیت در نظر گرفتن تفاوت‌های فردی شخصیتی در طراحی راهبردهای آموزشی برای افزایش موفقیت تحصیلی و بالینی تأکید می‌کنند.

واژه های کلیدی: تیپ شخصیتی، عملکرد، دانشجویان دندانپزشکی، تست، عزت نفس

مولف مسئول: علیرضا صدیقی- ساری: مرکز دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی مازندران، ساری، ایران **E-mail:** sedighi.alireza2002@gmail.com

۱. استادیار، گروه اندودانتیکس ، مرکز تحقیقات دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی مازندران، ساری، ایران
۲. دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی مازندران، ساری، ایران
۳. دندانپزشک، دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی مازندران، ساری، ایران
۴. دانشیار روان درمانی، گروه روانپزشکی، دانشکده پزشکی، مرکز تحقیقات روانپزشکی و علوم رفتاری با گرایش اعتیاد، بیمارستان زارع ساری، دانشگاه علوم پزشکی مازندران، ساری، ایران
۵. دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی مازندران، ساری، ایران
۶. دانشیار، گروه اندودانتیکس، مرکز تحقیقات دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی مازندران، ساری، ایران
۷. استادیار، گروه آمار زیستی و اپیدمیولوژی، دانشکده‌ی بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی مازندران، ساری، ایران
۸. دانشیار پروتز دندان، گروه پروتزهای دندانی، دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی مازندران، ساری، ایران
۹. دانشجوی دندانپزشکی، کمیته تحقیقات و فناوری دانشجویی، دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی مازندران، ساری، ایران

تاریخ دریافت : ۱۴۰۴/۵/۱۴ تاریخ ارجاع جهت اصلاحات : ۱۴۰۴/۵/۲۵ تاریخ تصویب : ۱۴۰۵/۱/۲۲

[Downloaded from jmums.mazums.ac.ir on 2026-11-24]

مقدمه

انتخاب رشته تحصیلی یکی از مهم‌ترین تصمیمات زندگی هر فرد است و می‌تواند بر مسیر شغلی، رضایت شخصی و عملکرد تحصیلی تأثیر بگذارد. رشته دندانپزشکی، به دلیل طولانی بودن دوره تحصیل، هزینه‌های بالا و ضرورت مهارت‌های فنی دقیق، نیازمند علاقه، استعداد و صبر است. مطالعات نشان داده‌اند که در گذشته بسیاری از دانشجویان با دید آرمانی به حرفه دندانپزشکی نگاه می‌کردند، اما نگرش نسل جدید تحت تأثیر عوامل اجتماعی و اقتصادی تغییر کرده است. انتخاب نادرست رشته می‌تواند باعث بی‌انگیزگی، استرس و اختلالات روانی در دانشجویان شود(۳ - ۱).

درمان ریشه یکی از چالش برانگیزترین بخش‌های آموزش دندانپزشکی برای دانشجویان و هم‌چنین دندانپزشکان عمومی محسوب می‌شود. گمان می‌رود که این دشواری ناشی از عوامل متعددی باشد؛ از جمله افزایش پیچیدگی در مدیریت بالینی پالپ و بیماری‌های پری‌آپیکال، تنوع گسترده آناتومی سیستم کانال ریشه، و تعداد زیاد ابزارها و مواد جدیدی که برای انجام این درمان معرفی شده‌اند. ترکیب این عوامل، به‌ویژه هنگامی که با کمبود اعتماد به نفس همراه شود، منجر می‌شوند که دانشجویان توانایی و آمادگی خود را برای انجام درمان‌های اندودانتیک ناکافی ارزیابی کنند(۴، ۵).

عملکرد دانشجویان علوم پزشکی تحت‌تأثیر مجموعه‌ای از عوامل قرار دارد که کیفیت مطالعه و یادگیری آن‌ها را شکل می‌دهد. بخشی از این عوامل ماهیت شناختی داشته و در شایستگی‌های ذهنی مانند توانایی یادآوری، ادغام و کاربرد دانش در موقعیت‌های بالینی یا آزمون‌ها منعکس می‌شوند. در مقابل، دسته‌ای دیگر از عوامل در گروه مهارت‌ها و ویژگی‌های غیرشناختی قرار می‌گیرند؛ مانند صفات شخصیت، ارزش‌های رفتاری و سبک‌های یادگیری، که نقش مکملی در موفقیت تحصیلی ایفا می‌کنند. در میان این عوامل، عزت‌نفس جایگاه ویژه‌ای دارد؛ زیرا بیانگر ارزیابی فرد از ارزشمندی خود است و به عنوان بخش مهمی از رشد روان‌شناختی، می‌تواند بر انگیزه، تاب‌آوری و عملکرد تحصیلی تأثیر بگذارد. اگر چه در تحقیقات شخصیت‌سنجی از ابزارها و مدل‌های متنوعی استفاده شده است، شواهد نظام‌مند نشان می‌دهد که ساختار پنج عاملی شخصیت (Big Five) قابلیت پیش بینی قابل توجهی در عملکرد تحصیلی دارد. در مقابل، برخی ابزارهای مبتنی بر تیپ بندی فردی (مانند MBTI) از نظر پایایی و اعتبار پیش‌بینی مورد انتقاد قرار گرفته‌اند؛ بنابراین در بسیاری از پژوهش‌های آموزشی، مدل پنج عاملی به‌عنوان چارچوب مطلوب‌تر و گسترده‌پذیرتر به‌کار رفته است(۱۲ - ۶).

پرسشنامه NEO یکی از معتبرترین ابزارهای شخصیت‌سنجی مبتنی بر مدل پنج‌عاملی (Big Five) است که قابلیت ارزیابی دقیق ویژگی‌های شخصیتی افراد سالم و بیماران را دارد. این پرسشنامه در پژوهش‌های بالینی و تحصیلی مورد استفاده قرار گرفته و به دلیل گستردگی کاربرد و اعتبار روان‌سنجی، نسبت به سایر ابزارهای شخصیت‌سنجی انتقادات کم‌تری دارد. به همین دلیل، در این مطالعه از NEO برای بررسی ارتباط تیپ شخصیتی با عملکرد تحصیلی و عزت نفس دانشجویان دندانپزشکی استفاده شده است(۱۳، ۱۴).

مطالعات متعدد نشان داده‌اند که عزت نفس یکی از عوامل مهم در موفقیت و پیشرفت تحصیلی دانشجویان است. به طور کلی، دانشجویانی که عزت نفس بالاتری دارند، انگیزه بیش‌تری برای یادگیری و مشارکت فعال در فعالیت‌های آموزشی نشان می‌دهند و توانایی بهتری در مواجهه با چالش‌های تحصیلی دارند. با این حال، برخی پژوهش‌ها گزارش کرده‌اند که رابطه عزت نفس با عملکرد تحصیلی همیشه مستقیم یا قوی نیست و ممکن است تحت تأثیر عوامل دیگر مانند شرایط محیطی و اجتماعی قرار گیرد. این یافته‌ها نشان می‌دهد که هر چند عزت‌نفس یک شاخص مهم موفقیت تحصیلی است، درک کامل نقش آن نیازمند بررسی دقیق‌تر و در نظر

[Downloaded from jmums.mazums.ac.ir on 2026-11-24]

گرفتن متغیرهای مکمل است. به همین دلیل، بررسی همزمان عزت‌نفس و ویژگی‌های شخصیتی در دانشجویان دندانپزشکی می‌تواند اطلاعات ارزشمندی برای شناسایی عوامل مؤثر بر عملکرد تحصیلی و طراحی راهکارهای آموزشی ارائه دهد(۱۵، ۱۶).

با وجود تأکید گسترده بر نقش ویژگی‌های شخصیتی و عزت‌نفس در موفقیت تحصیلی، مرور نظام‌مند مطالعات موجود نشان می‌دهد که بیش‌تر پژوهش‌ها این متغیرها را به‌صورت مستقل بررسی کرده‌اند و تعامل آن ها به‌ویژه در محیط‌های بالینی کم‌تر مورد توجه قرار گرفته است. علاوه بر این، شواهد پژوهشی در ایران، به‌ویژه در حیطه آموزش دندانپزشکی، نشان می‌دهد که مطالعات اندکی به ارزیابی هم زمان تیپ‌های شخصیتی، عزت‌نفس و عملکرد بالینی دانشجویان پرداخته‌اند. تاکنون پژوهشی که این سه مؤلفه را در چارچوب آموزش اندودانتیکس و در شرایط واقعی بخش بالینی بررسی کند، به‌طور مشخص گزارش نشده است. این خلأ پژوهشی ضرورت انجام مطالعه‌ای جامع در این زمینه را برجسته می‌کند.

این مطالعه با هدف بررسی رابطه تیپ‌های شخصیتی دانشجویان دندانپزشکی سال‌های پنج و شش با عملکرد تحصیلی و عزت نفس آنان در بخش اندو در شهر ساری انجام شده است. از آنجا که ویژگی‌های شخصیتی و عزت نفس نقش مهمی در موفقیت تحصیلی و تاب‌آوری دانشجویان دارند، شناخت تیپ‌های شخصیتی مرتبط با عملکرد بهتر می‌تواند به برنامه‌ریزان آموزشی کمک کند تا راهکارهای آموزشی هدفمند و حمایت‌های مناسب در محیط بالینی ارائه دهند. علاوه بر این، نتایج مطالعه می‌تواند به بهبود کیفیت آموزش اندودانتیک و توانایی دانشجویان در مواجهه با چالش‌های بالینی کمک کند.

مواد و روش‌ها

این پژوهش یک مطالعه توصیفی، از نوع همبستگی بوده و بر روی دانشجویان سال‌های پنجم و ششم دندانپزشکی دانشکده دندانپزشکی ساری که واحدهای پره‌کلینیک و کلینیک اندودانتیکس را گذرانده بودند، انجام شد. مطالعه پس از اخذ کد اخلاق IR.MAZUMS.REC.1403.070 از کمیته ملی اخلاق در پژوهش‌های زیست پزشکی و با رعایت اصول مندرج در بیانیه هلسینکی آغاز شد. پیش از ورود به مطالعه، اهداف پژوهش برای دانشجویان توضیح داده شد و رضایت آگاهانه کتبی اخذ گردید. محرمانگی اطلاعات و امکان انصراف در هر مرحله نیز تضمین شد.

جامعه پژوهش شامل ۹۶ دانشجوی سال پنجم (۵۵ نفر) و سال ششم (۴۱ نفر) بود. حجم نمونه بر اساس ضریب همبستگی ۰/۱۳۵ به دلیل بررسی رابطه بین معدل و عزت نفس دانشجویان در مطالعه پیشین و با سطح اطمینان ۹۵ درصد (α=۰/۰۵) و توان آزمون ۸۰ درصد (β=۰/۲۰) محاسبه شد(۸). با توجه به جمعیت محدود ۹۶ نفری، فرمول تصحیح شده زیر برای جامعه محدود اعمال شد و حجم نمونه نهایی ۷۸ نفر تعیین گردید.

$$n = \left[\frac{z_{1-\alpha/2} + z_{1-\beta}}{0.5 * ln\left[\frac{1+r}{1-r}\right]}\right]^2 + 3$$

$$n_t = \frac{n}{1 + n/N}$$

ویژگی‌های شخصیتی دانشجویان با استفاده از پرسشنامه استاندارد NEO-FFI شامل ۶۰ سؤال که پنج عامل اصلی شخصیت شامل روان‌رنجوری، برون‌گرایی، گشودگی، توافق‌پذیری و وظیفه‌شناسی را می‌سنجد، ارزیابی شد. پاسخ‌ها بر اساس مقیاس لیکرت پنج گزینه‌ای از «کاملاً مخالفم» تا «کاملاً موافقم» نمره‌گذاری می‌شود و نمره‌گذاری برخی سؤالات به‌صورت معکوس انجام می‌گیرد. دامنه امتیازات هر بعد بین ۰ تا ۴۸ است و نمره بالاتر نشان دهنده غالب بودن آن ویژگی شخصیتی می‌باشد.

برای ارزیابی عزت نفس دانشجویان، از پرسشنامه کوپر اسمیت استفاده شد. این ابزار خودارزیابی شامل ۵۰ گویه اصلی و ۸ آیتم مقیاس پلی‌گراف است و چهار

[Downloaded from jmums.mazums.ac.ir on 2026-11-24]

خرده‌مقیاس اصلی، عزت نفس عمومی، اجتماعی، خانوادگی و تحصیلی، را می‌سنجد. نمره کلی عزت نفس از جمع نمرات این چهار خرده‌مقیاس محاسبه می‌شود و سطح بالاتر نمره نشان دهنده عزت نفس بالاتر فرد است. این پرسشنامه به گونه‌ای طراحی شده که علاوه بر سنجش عزت نفس کلی، قابلیت بررسی ابعاد مختلف زندگی فرد از جمله روابط اجتماعی، کارکرد خانوادگی و عملکرد تحصیلی را داراست و بنابراین ابزاری جامع برای مطالعات روان‌شناختی و آموزشی محسوب می‌شود. برای اطمینان از کیفیت داده‌ها، پاسخ ها از نظر کامل بودن بررسی شد و پرسشنامه‌هایی که تعداد قابل توجهی سؤال بی پاسخ داشتند از تحلیل حذف شدند. هم‌چنین، نسخه فارسی این ابزار در جمعیت ایرانی هنجاریابی شده و دارای روایی و پایایی مناسب است. ۰/۸۹۲ و ضریب پایایی آزمون مجدد آن ۰/۸۸ پس از ۵ هفته و ۰/۷ پس از ۳ سال گزارش شده است(۱۸). در مطالعه حاضر نیز برای ارزیابی پایایی، ۳۰ نفر از نمونه‌ها پرسشنامه‌ها را دو بار با فاصله دو هفته تکمیل کردند و همسانی درونی با استفاده از شاخص آلفای کرونباخ بررسی شد که مقادیر به دست آمده نشان‌دهنده پایایی قابل قبول بود. بر اساس نمره کل، عزت نفس دانشجویان به سه سطح ضعیف (≥۲۶)، متوسط (۴۳ – ۲۷) و قوی (≤۴۴) طبقه‌بندی شد. عملکرد دانشجویان در بخش اندو در دو حوزه تئوری و عملی مورد بررسی قرار گرفت. نمرات تئوری شامل نمره‌های اندو نظری ۱ و ۲ و کمپلکس پالپ بود و نمرات عملی مربوط به پایان بخش اندو عملی ۱ و ۲ تعیین شد. عملکرد دانشجویان در سه حوزه شامل علاقه، توانایی تکنیکی و رفتار حرفه‌ای و همچنین نتیجه نهایی مورد ارزیابی قرار گرفت. علاقه دانشجویان به انجام فعالیت‌های بالینی به صورت دو سطح «دارای علاقه » یا «فاقد علاقه » تعیین شد، توانایی تکنیکی و رفتار حرفه‌ای در پنج سطح از «عملکرد نامطلوب » تا «عملکرد فوق‌العاده » طبقه‌بندی گردید و نتیجه نهایی در شش سطح از «خیلی ضعیف » تا «عالی و بدون خطا » سنجیده شد. این نمرات بر اساس رتبه بندی کلی عملکرد بالینی دانشجویان بر اساس مشاهدات متعدد در طول چندین هفته اختصاص داده شد. در تحلیل داده‌ها، شاخص‌های توصیفی شامل میانگین، میانه، انحراف معیار، فراوانی و درصد محاسبه شد. نرمال بودن توزیع داده‌ها با آزمون کولموگروف–اسمیرنف و همسانی واریانس‌ها با آزمون لوین سنجیده شد. در صورت برقراری مفروضات، برای مقایسه میانگین نمرات بین دو گروه از آزمون تی مستقل و برای بررسی همبستگی بین متغیرهای کمی، در صورت نرمال بودن توزیع داده‌ها از ضریب همبستگی پیرسن و در غیر این صورت از ضریب همبستگی اسپیرمن استفاده شد. همچنین تمام تحلیل‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۲ انجام شد و سطح معناداری کم‌تر از ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

یافته‌ها

در این مطالعه ۵۳/۸ درصد از دانشجویان ورودی ۹۸ بودند و ۵۱/۲ درصد از دانشجویان علاقه‌مند به اندودانتیکس گزارش شدند. اطلاعات توصیفی پرسشنامه عزت نفس و پرسشنامه تیپ شخصیتی در جدول شماره ۱، ارائه شده است. میانگین نمره کل عزت نفس ۷/۳۲ ±۳۷/۹۱ بود و بیش‌ترین فراوانی در سطح متوسط عزت نفس (۶۷/۵ درصد) مشاهده شد. از نظر تیپ شخصیتی، بیش‌ترین فراوانی به ابعاد «با وجدان بودن » و «تجربه‌پذیری » تعلق داشت، و کم‌ترین فراوانی مربوط به ابعاد «برون‌گرایی » و «سازگاری » بود (جدول شماره ۱، نمودار شماره ۱).

جدول شماره ۱: اطلاعات توصیفی پرسشنامه عزت نفس و پرسشنامه تیپ شخصیتی

مولفه	انحراف معیار ± میانگین	میانه	کم‌ترین	بیش‌ترین
عمومی	۱۹/۸۴±۴/۱۰	۲۰	۱۰	۲۶
خانواده	۶/۲۱±۱/۹۷	۷	۰	۸
اجتماع	۶/۱۶ ±۱/۶۹	۶	۱	۸
تحصیل	۵/۷۰ ±۱/۵۹	۶	۲	۸
کل	۳۷/۹۱ ±۷/۳۲	۴۰	۱۵	۴۹
روان رنجوری	۲۳/۲۵ ±۹/۰۱	۲۴	۲	۴۷
برون گرایی	۲۸/۴۷ ±۶/۳۳	۲۸	۱۵	۴۵
تجربه پذیری	۲۸/۷۳±۶/۴۹	۲۸٫۵	۱۵	۴۵
سازگاری	۲۷/۸۹±۶/۱۰	۲۸	۱۳	۴۰
با وجدان بودن	۳۳/۳۳±۶/۴۱	۳۳	۱۶	۴۶

[Downloaded from jmums.mazums.ac.ir on 2026-11-24]

نمودار شماره ۱: اطلاعات توصیفی پرسشنامه عزت نفس و پرسشنامه تیپ شخصیتی

قبل از انجام تحلیل‌ها، نرمال بودن توزیع داده‌ها با آزمون کولموگروف– اسمیرنف و همسانی واریانس‌ها با آزمون لوین بررسی شد و شرایط لازم برای استفاده از آزمون‌های پارامتریک فراهم شد.

عملکرد دانشجویان در بخش اندودانتیکس در دو حوزه تئوری و عملی مورد بررسی قرار گرفت (جدول شماره ۲، جدول شماره ۳).

جدول شماره ۲: اطلاعات توصیفی دانشجویان بر حسب رفتار حرفه ای، توانایی تکنیکی و نتیجه نهایی

		تعداد(درصد)	انحراف معیار± میانگین
رفتار حرفه‌ای	۱	(۱۰/۰)۸	۴/۰۳ ± ۱/۴۲
	۲	(۱۰/۰)۸	
	۳	(۸/۸)۷	
	۴	(۱۰/۰)۸	
	۵	(۶۱/۲)۴۹	
توانایی تکنیکی	۱	(۷/۵)۶	۲/۹۵ ±۱/۰۵
	۲	(۲۵/۰)۲۰	
	۳	(۴۲/۵)۳۴	
	۴	(۱۵/۰)۱۲	
	۵	(۱۰/۰)۸	
نتیجه نهایی	۱	(۱۱/۳)۹	۳/۸۵ ±۱/۶۰
	۲	(۱۳/۷)۱۱	
	۳	(۱۰/۰)۸	
	۴	(۲۵/۰)۲۰	
	۵	(۲۳/۷)۱۹	
	۶	(۱۶/۳)۱۳	

جدول شماره ۳: اطلاعات توصیفی دانشجویان بر حسب معدل دروس نظری و عملی

دروس	انحراف معیار ± میانگین	میانه	کم‌ترین	بیش‌ترین
نظری	۲۲/۱۵ ±۶۱/۱	۹۶/۱۴	۸۳/۹	۱۲/۱۹
عملی	۹۸/۱۷ ±۱/۱	۱۸	۱۵	۷۵/۱۹

میانگین نمرات دروس نظری و عملی به ترتیب ۱۵/۲۲ ± ۱/۶۱ و ۱۷/۹۸ ± ۱/۰۱ بود. هم‌چنین، عملکرد دانشجویان در سه بعد علاقه، توانایی تکنیکی و رفتار حرفه‌ای و نیز نتیجه نهایی بر اساس رتبه‌بندی کلی عملکرد بالینی در طول چندین هفته اختصاص داده شد (جدول شماره ۲).

بررسی ارتباط تیپ شخصیتی با عملکرد تحصیلی و بالینی

برای بررسی ارتباط بین تیپ شخصیتی و عملکرد تحصیلی و بالینی، ضرایب همبستگی پیرسن محاسبه شد. نتایج نشان داد که به‌طور کلی، بیش‌تر ابعاد تیپ شخصیتی با نمرات نظری و عملی دانشجویان ارتباط معنی‌داری ندارند (P >۰/۰۵). با این حال، برخی روابط محدود و معنی‌دار مشاهده شد؛ به طور مثال، برون‌گرایی با نمرات نظری دانشجویان ورودی ۹۸ (P=۰/۰۳، r =۰/۳۳) و توانایی تکنیکی(P =۰/۰۱۷، r =۰/۲۷) رابطه معکوس داشت و سازگاری نیز با نمرات عملی (P =۰/۰۲۵، r =۰/۲۵) و نمره نهایی دانشجویان ورودی ۹۷ (P =۰/۰۳۸، r =۰/۳۴) رابطه معکوس نشان داد. سایر ابعاد تیپ شخصیتی با علاقه به اندودانتیکس، رفتار حرفه‌ای و نتیجه نهایی رابطه معنی‌دار نداشتند. این یافته‌ها نشان می‌دهد که در این نمونه، تیپ شخصیتی به‌طور عمده تأثیر محدود و موردی بر عملکرد تحصیلی و بالینی دانشجویان دارد (جدول شماره ۴).

بررسی ارتباط عزت نفس با عملکرد تحصیلی و بالینی

تحلیل‌ها نشان دادند که اکثر ابعاد عزت‌نفس (عمومی، اجتماعی، خانوادگی) با نمرات نظری و عملی رابطه معنی‌دار ندارند (P >۰/۰۵). تنها مولفه «تحصیل» با نمرات عملی ارتباط مستقیم و معنادار داشت، به طوری که با افزایش نمره عزت نفس تحصیلی، نمره دروس عملی نیز افزایش می‌یافت (P =۰/۰۰۳، R =۰/۳۲)، در ورودی ۹۷: (P =۰/۰۴۰، R =۰/۳۴) (جدول شماره ۵). هم‌چنین، هیچ یک از ابعاد عزت نفس با علاقه، رفتار حرفه‌ای، توانایی تکنیکی یا نتیجه نهایی رابطه معنادار نشان ندادند. با این حال، در دانشجویان ورودی ۹۸، میانگین مولفه‌های عزت نفس عمومی و کل در افراد علاقه‌مند به اندودانتیکس بیش‌تر بود و تفاوت معنی داری مشاهده شد) (P >۰/۰۵) (جدول شماره ۶).

[Downloaded from jmums.mazums.ac.ir on 2026-11-24]

جدول شماره ٤: ارتباط ضریب همبستگی پرسشنامه تیپ شخصیتی با نمره نظری، نمره عملی، رفتار حرفه ای، توانایی تکنیکی و نتیجه نهایی به صورت کلی و به تفکیک ورودی

	مولفه	کل	
		ضریب همبستگی	سطح معنی داری
ارتباط ضریب همبستگی پرسشنامه تیپ شخصیتی با نمره نظری	روان رنجوری	۴۰/۰	۷۵۱/۰
	برون گرایی	۲۰/۰ –	۰۸۱/۰
	تجربه پذیری	۰۶/۰	۶۲۷/۰
	سازگاری	۰۹/۰–	۴۲۷/۰
	با وجدان بودن	۰۱/۰	۹۹۲/۰
ارتباط ضریب همبستگی پرسشنامه تیپ شخصیتی با مره عملی	روان رنجوری	۱۵/۰	۱۷۸/۰
	برون گرایی	۱۱/۰–	۳۴۱/۰
	تجربه پذیری	۱۴/۰–	۲۳۰/۰
	سازگاری	۰۲۵/۰–	۰۲۵/۰
	با وجدان بودن	۰۲/۰–	۸۸۳/۰
ارتباط ضریب همبستگی پرسشنامه تیپ شخصیتی با رفتار حرفه ای	روان رنجوری	۰۱/۰	۹۹۲/۰
	برون گرایی	۱۰/۰–	۳۸۲/۰
	تجربه پذیری	۲۰/۰–	۰۷۳/۰
	سازگاری	۱۳/۰	۲۶۳/۰
	با وجدان بودن	۰۱/۰ –	۹۹۲/۰
ارتباط ضریب همبستگی پرسشنامه تیپ شخصیتی با توانایی تکنیکی	روان رنجوری	۰۴/۰	۷۵۰/۰
	برون گرایی	۲۷/۰–	۰۱۷/۰
	تجربه پذیری	۰۰۸/۰–	۴۹۰/۰
	سازگاری	۱۳/۰–	۲۳۶/۰
	با وجدان بودن	۰۰۴/۰–	۷۰۸/۰
ارتباط ضریب همبستگی پرسشنامه تیپ شخصیتی با نتیجه نهایی	روان رنجوری	۰۱۶	۱۵۵/۰
	برون گرایی	۰۱۷/۰–	۱۲۴/۰
	تجربه پذیری	۰۱۰/۰–	۳۶۰/۰
	سازگاری	۰۱۴/۰–	۳۱۰/۰
	با وجدان بودن	۰۰۷/۰–	۵۳۹/۰

جدول شماره ٥: مقایسه میانگین نمره پرسشنامه تیپ شخصیتی و عزت نفس بر حسب علاقه به صورت کلی و به تفکیک ورودی

	مولفه	کل		
		ندارد	دارد	سطح معنی داری
تیپ شخصیتی	روان رنجوری	۴۳/۹±۱۸/۲۴	۶۳/۸±۵۶/۲۲	۴۲۵/۰
	برون گرایی	۴۵/۶±۱۳/۲۸	۲۳/۶±۸۵/۲۶	۳۷۱/۰
	تجربه پذیری	۳۷/۷±۸۵/۲۹	۴۰/۵±۶۶/۲۷	۱۳۳/۰
	سازگاری	۲۰/۶±۷۴/۲۸	۹۳/۵±۸۵/۲۶	۱۶۷/۰
	با وجدان بودن	۲۴/۶±۶۴/۳۳	۶۳/۶±۰۲/۳۳	۶۷۰/۰
عزت نفس	عمومی	۰۷/۴±۹۵/۱۸	۹۹/۳±۶۸/۲۰	۰۵۸/۰
	خانواده	۰۱/۲±۱۵/۶	۹۵/۱±۲۷/۶	۷۹۷/۰
	اجتماع	۷۶/۱±۹۵/۵	۶۱/۱±۳۷/۶	۲۷۲/۰
	تحصیل	۵۸/۱±۳۶/۵	۵۴/۱±۰۲/۶	۰۶۰/۰
	کل	۲۵/۷±۴۱/۳۶	۱۸/۷±۳۴/۳۹	۰۷۳/۰

بحث

مهم‌ترین یافته این مطالعه نشان داد که تنها مؤلفه «عزت‌نفس تحصیلی» با عملکرد عملی دانشجویان رابطه مثبت و معنی‌دار داشت، در حالی که اکثر ابعاد مدل پنج عاملی شخصیت و سایر مؤلفه های عزت‌نفس هیچ ارتباط قابل توجهی با عملکرد نظری یا عملی نشان ندادند. این نتایج حاکی از آن است که در زمینه آموزش دندانپزشکی، عوامل انگیزشی نظیر احساس کارآمدی و اعتماد تحصیلی نقش برجسته تری در پیش‌بینی موفقیت تحصیلی نسبت به ویژگی های پایدار شخصیتی ایفا می کنند.

جدول شماره ٦: ارتباط ضریب همبستگی پرسشنامه عزت نفس با نمره نظری، نمره عملی، رفتار حرفه ای، توانایی تکنیکی و نتیجه نهایی به صورت کلی و به تفکیک ورودی

	مولفه	کلی		ورودی ۹۷		ورودی ۹۸	
		ضریب همبستگی	سطح معنی داری	ضریب همبستگی	سطح معنی داری	ضریب همبستگی	سطح معنی داری
ارتباط ضریب همبستگی پرسشنامه عزت نفس با نمره نظری	عمومی	۱۴/۰–	۲۲۳/۰	۰۴/۰–	۷۹۶/۰	۱۴/۰–	۳۷۳/۰
	خانواده	۰۰۳	۸۰۳/۰	۱۳/۰	۴۵۴/۰	۰۹/۰–	۵۴۹/۰
	اجتماع	۰۲/۰	۸۲۸/۰	۰۸/۰–	۶۲۴/۰	۰۱/۰	۹۶۲/۰
	تحصیل	۱۱/۰	۳۴۸/۰	۱۶/۰	۳۵۷/۰	۲۳/۰	۲۳۳/۰
	کل	۰۱/۰–	۹۲۵/۰	۰۶/۰	۷۳۵/۰	۰۲/۰–	۹۰۹/۰
ضریب همبستگی پرسشنامه عزت نفس با به صورت کلی و به تفکیک ورودی	عمومی	۰۵/۰	۶۵۲/۰	۰۷/۰	۶۸۳/۰	۰۱/۰	۹۴۰/۰
	خانواده	۱۰/۰–	۳۸۳/۰	۱۶/۰–	۳۳۰/۰	۰۱/۰	۹۷۷/۰
	اجتماع	۰۳/۰–	۸۰۴/۰	۱۰/۰	۵۵۸/۰	۰۶/۰–	۷۰۶/۰
	تحصیل	۳۲/۰	۰۰۳/۰	۳۴/۰	۰۴۰/۰	۲۳/۳	۱۳۹/۰
	کل	۰۶/۰	۵۶۶/۰	۱۶/۰	۳۴۹/۰	۰۴/۰	۸۰۶/۰
ارتباط ضریب همبستگی پرسشنامه عزت نفس با به صورت کلی و به تفکیک ورودی	عمومی	۰۹/۰	۴۴۵/۰	۰۲/۰	۹۱۷/۰	۱۴/۰	۳۷۴/۰
	خانواده	۰۸/۰	۴۹۳/۰	۰۲/۰	۹۲۴/۰	۱۷/۰	۲۸۲/۰
	اجتماع	۰۷/۰	۵۳۴/۰	۱۳/۰	۴۴۰/۰	۰۴/۰	۷۸۴/۰
	تحصیل	۱۴/۰	۲۰۲/۰	۰۴/۰	۸۲۹/۰	۱۹/۰	۲۱۴/۰
	کل	۱۲/۰	۲۹۴/۰	۰۸/۰	۶۳۶/۰	۱۹/۰	۲۲۱/۰
ارتباط ضریب همبستگی پرسشنامه عزت نفس با به صورت کلی و به تفکیک ورودی	عمومی	۰۱/۰	۹۳۱/۰	۰۸/۰–	۸۴۳/۰	۰۷/۰	۶۵۱/۰
	خانواده	۰۹/۰	۴۰۷/۰	۲۷/۰–	۰۸۵/۰	۱۴/۰	۳۸۳/۰
	اجتماع	۱۱/۰	۳۲۱/۰	۰۹/۰	۵۹۰/۰	۱۷/۰	۲۸۳/۰
	تحصیل	۱۴/۰	۲۰۰/۰	۰۸/۰	۶۵۶/۰	۲۰/۰	۲۰۲/۰
	کل	۰۴/۰	۷۰۲/۰	۰۵/۰–	۷۷۶/۰	۱۷/۰	۲۷۹/۰
ارتباط ضریب همبستگی پرسشنامه عزت نفس با به صورت کلی و به تفکیک ورودی	عمومی	۰۷/۰–	۵۳۸/۰	۰۷/۰–	۷۰۰/۰	۰۵/۰–	۷۳۳/۰
	خانواده	۰۸/۰–	۴۸۸/۰	۲۳/۰–	۱۷۷/۰	۰۴/۰	۷۸۶/۰
	اجتماع	۰۱/۰	۹۶۳/۰	۱۲/۰	۴۹۳/۰	۱۲/۰–	۴۳۵/۰
	تحصیل	۰۷/۰–	۵۵۴/۰	۰۵/۰–	۷۵۵/۰	۰۸/۰–	۶۰۴/۰
	کل	۰۹.۰–	۴۵۳.۰	۰۵/۰–	۷۷۲/۰	۰۹/۰–	۵۶۰/۰

[Downloaded from jmums.mazums.ac.ir on 2026-11-24]

یکی از یافته‌های اصلی مطالعه حاضر، عدم وجود رابطه معنی‌دار بین اغلب ابعاد شخصیت و عملکرد تحصیلی در دروس نظری بود. در چارچوب مدل پنج عاملی، صفاتی مانند برون‌گرایی، سازگاری و گشودگی عمدتاً جنبه‌های اجتماعی و هیجانی رفتار را منعکس می‌کنند و به‌طور مستقیم با فرآیندهای شناختی موردنیاز برای موفقیت در ارزیابی‌های نظری مرتبط نیستند. بنابراین، عدم مشاهده همبستگی معنادار میان این صفات و عملکرد نظری حاکی از آن است که ویژگی‌های شخصیتی با محوریت اجتماعی، نقش پیش بینی‌کننده ی قابل توجهی در موفقیت شناختی در دوره های نظری نشان نمی‌دهند. این نتیجه با یافته‌های Jamjoom و همکاران نیز همسو است که گزارش کردند شخصیت در پیش بینی عملکرد نظری دانشجویان دندان پزشکی نقش محدودی دارد(۱۷). چنین همخوانی ای تأکید می‌کند که عوامل آموزشی و شناختی مانند راهبردهای یادگیری، کیفیت تدریس و مهارت های مطالعه احتمالا نقش بیش‌تر و گسترده‌تری در شکل دهی به عملکرد نظری ایفا می‌کنند.

نتایج این مطالعه نشان داد که عزت نفس تحصیلی با عملکرد دانشجویان در دروس عملی رابطه ای مثبت و معنادار دارد. این الگو با شواهد پژوهش های پیشین همسو است. به‌عنوان نمونه، مطالعه ی میرزایی جیردهی و همکارانگزارش کرده است که عزت نفس یکی از عوامل تسهیل‌کننده ی پیشرفت تحصیلی در میان دانشجویان علوم پزشکی است، به‌ویژه در حوزه‌هایی که به سطح بالاتری از خودکارآمدی و مهارت های عملی نیاز دارند(۱۸). یافته‌های حاضر نیز تأیید می‌کنند که دانشجویان دارای عزت‌نفس تحصیلی بالاتر، عملکرد مطلوب تری در انجام تکالیف عملی ارائه می‌کنند. این امر بر اهمیت توجه به مداخلات آموزشی و روانشناختی که با هدف تقویت اعتماد به نفس تحصیلی طراحی می‌شوند، تأکید دارد؛ چرا که می‌تواند به ارتقای کیفیت عملکرد دانشجویان در محیط‌های عملی منجر شود.

در مقایسه با مطالعات پیشین که بیان شد نتایج حاضر واگرا از الگوهای گزارش شده در مطالعه Adam و همکاران است. آن‌ها گزارش کردند که ویژگی‌هایی مانند وظیفه شناسی و روان رنجوری در میان متخصصان دندان‌پزشکی تمایز ایجاد می‌کند و با تفاوت های حرفه‌ای مرتبط است(۱۹). عدم مشاهده چنین الگوهایی در پژوهش حاضر را می‌توان به مرحله متفاوت پیشرفت حرفه‌ای نسبت داد؛ مطالعه آدام بر متخصصانی تمرکز داشت که سال ها در محیط بالینی فعالیت کرده‌اند و صفات شخصیتی آن ها در تعامل با تجربه حرفه ای تثبیت شده است، در حالی که شرکت‌کنندگان در مطالعه مورد بررسی دانشجویانی در حال آموزش هستند که هنوز در معرض فشارهای انتخاب تخصص، مسئولیت‌های بالینی و محیط واقعی کار قرار نگرفته‌اند. از این رو، به نظر می رسد تأثیر صفات شخصیتی در مراحل اولیه آموزش محدودتر بوده و نقش آن ها عمدتا در بستر عملکرد حرفه‌ای و انتخاب مسیر تخصصی آشکار می‌شود.

نقش سازگاری در مهارت‌های عملی وابسته به زمینه فعالیت است. از منظر مدل پنج‌عاملی، سازگاری بازتاب تمایل به همکاری و اجتناب از تعارض است؛ اگر چه در کار گروهی مفید است، اما در فعالیت‌های فردی که نیازمند دقت تکنیکی و تصمیم‌گیری مستقل است، مزیت کم‌تری دارد. بنابراین، پیش‌بینی عملکرد عملی صرفاً بر اساس ویژگی‌های شخصیتی اجتماعی‌محور ناکافی است و عوامل دیگری مانند خودکارآمدی، اعتماد به نفس مهارتی و تجربه عملی اهمیت بیش‌تری دارند(۲۰، ۲۱).

مطالعه Ihm و همکاران نشان داد که گروه هایی با تنوع بالای ویژگی های شخصیتی در یادگیری مبتنی بر مشکل عملکرد بهتری دارند(۲۲). این یافته می‌تواند توضیحی برای نتایج مطالعه حاضر ارائه دهد؛ در حالی که نمرات بالای سازگاری تمایل به توافق و اجتناب از تعارض را افزایش می‌دهند و در فعالیت های گروهی

[Downloaded from jmums.mazums.ac.ir on 2026-11-24]

سودمند هستند، اما در محیط‌های فردی و نیازمند تصمیم‌گیری مستقل و مهارت‌های عملی ممکن است محدودیت ایجاد کنند. این مشاهدات نشان می‌دهد که تأثیر ابعاد شخصیتی از جمله سازگاری، بر عملکرد تحصیلی و بالینی وابسته به زمینه و ماهیت فعالیت است و این تاثیر ممکن است در موقعیت ها و زمینه های مختلف، نتایج متفاوتی داشته باشد.

علاوه بر این، نتایج مطالعه حاضر نشان داد که برون‌گرایی با عملکرد تحصیلی ارتباط معناداری ندارد، که با نتایج Rodriguez و همکاران متفاوت است. آن ها بهره‌وری بالینی بالاتر و غیبت کم‌تر را در دانشجویان برون‌گرا گزارش کردند. تفاوت در نتایج را می توان به ماهیت متمایز محیط های مورد مطالعه نسبت داد. Rodriguez و همکاران بر محیط های بالینی که در آن تعامل با بیماران و همکاری تیمی حیاتی است، تمرکز کردند، که ممکن است به نفع افراد برون‌گرا باشد(۲۳). در مقابل، مطالعه حاضر مهارت‌های فنی را مورد ارزیابی قرار داد، جایی که توانایی کار مستقل و تمرکز بر وظایف دقیق ممکن است مزایای معمولاً مرتبط با برون‌گرایی را کاهش دهد.

هم‌چنین، عدم ارتباط معنی‌دار بین عزت‌نفس و عملکرد نظری با برخی مطالعات پیشین تفاوت دارد.. برای مثال، در مطالعه Kim و همکاران، برخی تیپ های شخصیتی به ویژه تیپ های دارای ویژگی های قضاوت‌گرا (J) با عملکرد بهتر در یادگیری مبتنی بر مشکل (Problem Based Learning) مرتبط بودند(۲۴). این نشان می‌دهد که عزت نفس، به تنهایی و بدون در نظر گرفتن سایر عوامل مانند روش‌های آموزشی و نوع آزمون ها، ممکن است نتواند به طور کامل پیش‌بینی کننده عملکرد تحصیلی باشد.

مطالعه Alrahabi نشان داد که اعتماد به نفس بالا با عملکرد بهتر در انجام پروسه‌های پیچیده دندانپزشکی ارتباط دارد(۲۵). این یافته با نتایج مطالعه حاضر تطابق دارد، زیرا دانشجویانی که عزت نفس تحصیلی بالاتری داشتند، در انجام وظایف عملی عملکرد بهتری نشان دادند، که اهمیت نقش اعتماد به نفس، به ویژه در مهارت‌های عملی، را تأکید می‌کند.

با این حال، این تحقیق با برخی تحقیقات پیشین تفاوت دارد. Jamjoom و همکاران رابطه‌ای میان تیپ شخصیتی و پیشرفت تحصیلی گزارش نکردند، در حالی که در این تحقیق، عزت نفس تحصیلی به‌عنوان یک پیش‌بینی‌کننده معنادار عملکرد عملی شناسایی شد(۱۹). این اختلاف احتمالاً ناشی از تفاوت‌های فرهنگی، ساختارهای آموزشی و روش‌های ارزیابی در محیط‌های مختلف است و نشان می‌دهد که تأثیر ویژگی‌های فردی بر موفقیت تحصیلی غالباً زمینه‌مند و موقعیت محور است. یافته‌های حاضر اهمیت عزت‌نفس تحصیلی را به‌عنوان عامل تعیین‌کننده عملکرد عملی دانشجویان دندانپزشکی تأیید می‌کند و نشان می‌دهد که ارتقای آن می‌تواند انگیزه، اعتماد به نفس و توانایی تصمیم‌گیری مستقل در تکالیف عملی را افزایش دهد، و بهبود عملکرد مهارتی و موفقیت تحصیلی کلی را تسهیل کند. این نتایج بر نیاز به استراتژی‌های آموزشی هدفمند و شخصی‌سازی شده تأکید دارند که ویژگی‌های فردی دانشجویان را در طراحی برنامه‌های عملی و مهارتی مدنظر قرار دهند.

شواهد موجود در مطالعه نشان می‌دهد که درک ویژگی‌های شخصیتی دانشجویان می‌تواند به طراحی استراتژی‌های آموزشی هدفمند کمک کند. به طور مثال، دانشجویانی با سازگاری بالا که عملکرد عملی و نهایی پایین‌تری از خود نشان داده‌اند، می‌توانند با بهره‌گیری از فرصت‌های تمرین مستقل و مداخلات آموزشی اختصاصی، مهارت‌های فنی خود را تقویت کنند. در مقابل، دانشجویان برون‌گرا با عملکرد کم‌تر در دروس نظری، ممکن است از روش‌های یادگیری تعاملی و مشارکتی سود بیش‌تری ببرند. این رویکرد، با تطبیق شیوه‌های آموزشی با پروفایل شخصیتی، امکان بهره‌گیری از نقاط قوت فردی و کاهش اثر

[Downloaded from jmums.mazums.ac.ir on 2026-11-24]

محـدودیت‌های شخصـیتی را فـراهم کـرده و می‌توانـد موفقیت تحصیلی کلی دانشجویان را بهبود بخشد.

نتایج مطالعه مورد نظر نشان داد کـه بـه طـور کلـی تیپ شخصیتی و عزت نفس با عملکرد تحصیلی، علاقه به رشته، رفتـار حرفه‌ای و توانـایی هـای عملـی ارتبـاط معنادار نداشتند. با این حال، برخی از ارتباطات معکوس و معنـادار بـین تیپ‌هـای شخصـیتی خـاص و عملکـرد تحصیلی یا توانایی‌های عملی وجود داشت. بـرای مثـال، برون‌گرایی با عملکرد در دروس نظـری و سـازگاری بـا عملکرد عملی در برخی ورودی‌هـا همبسـتگی معکـوس داشت، در حالی کـه عـزت نفـس تحصـیلی بـه ویـژه بـا عملکرد عملی رابطه مثبت نشان داد. این الگو حـاکی از آن است که علاوه بر شخصـیت و عـزت نفـس، عوامـل دیگری نیز ممکن است نقش تعیین‌کننده‌ای در موفقیـت تحصیلی و عملی دانشجویان ایفا کنند.

محدودیت‌های این مطالعه شـامل طراحـی مقطعـی، اسـتفاده از ارزیابی‌هـای خودگزارشـی و حجـم نمونـه محدود است که تعمیم نتایج به کل جمعیت دانشـجویان دندانپزشـکی را محـدود می‌کنـد. تحقیقـات آینـده بـا طراحی‌هـای طـولی، نمونـه‌های بزرگ‌تـر و متنـوع‌تر و بررسـی مـداخلات آموزشـی مبتنـی بـر ویژگی‌هـای شخصیتی می‌تواند درک دقیق تری از روابط شخصیت، عزت‌نفس و عملکرد تحصیلی ارائه دهد.

سپاسگزاری

مقاله حاضـر حاصـل پایـان نامـه دکتـری بـا شـماره ۱۲۰۸۴ در دانشگاه علوم پزشکی مازندران می باشـد. از همکـاری معاونت پژوهشـی دانشـگاه علـوم پزشـکی مازنـدران در حمایت از این طرح تشکر می‌گردد.

References

1. Ghaleb B. The Relationship between Career Selection and Career Satisfaction. J Busines Manag Eco Develop 2024; 2: 1045–1056.
2. Karagir A, Khairnar MR, Adaki S, Dhole RI, Patil MC, Ingale A. Assessment of the factors influencing dental students to choose dentistry as a career: A cross-sectional survey. India J Dent Res 2021; 32(2): 153–157.
3. Córdova Olivera P, Gasser Gordillo P, Naranjo Mejía H, La Fuente Taborga I, Grajeda Chacón A, Sanjinés Unzueta A. Academic stress as a predictor of mental health in university students. Cogent Edu 2023; 10(2): 2232686.
4. Singh G, Qutieshat A, Al Wahaibi A. Challenges faced by undergraduate dental students during root canal treatment: a survey study. Rev Odontolog UNESP 2023; 52: e20230022.
5. Kaplan T, Sezgin GP, Sönmez-Kaplan S. Dental students' perception of difficulties concerning root canal therapy: A survey study. Saudi Endo J 2020; 10(1): 33–38.
6. Abouzeid E, Fouad S, Wasfy NF, Alkhadragy R ,Hefny M, Kamal D. Influence of Personality Traits and Learning Styles on Undergraduate Medical Students' Academic Achievement. Adv Med Educ Pract 2021; 12: 769–777.
7. Acosta-Gonzaga E. The Effects of Self-Esteem and Academic Engagement on University Students' Performance. Behav Sci (Basel). 2023; 13.(٤)
8. Aljaffer MA, Almadani AH, AlDughaither AS, Basfar AA, AlGhadir SM, AlGhamdi YA, et al. The impact of study habits and personal factors on the academic

[Downloaded from jmums.mazums.ac.ir on 2026-11-24]

achievement performances of medical students. BMC Med Edu 2024; 24(1): 888.

9. Hayat AA, Kohoulat N, Amini M, Faghihi SAA. The predictive role of personality traits on academic performance of medical students: The mediating role of self-efficacy. Med J Islam Rep Iran 2020; 34: 77.
10. Hojat M, Erdmann JB, Gonnella JS. Personality assessments and outcomes in medical education and the practice of medicine: AMEE Guide No. 79. Med Teach 2013; 35(7): e1267–1301.
11. Mammadov S. Big Five personality traits and academic performance: A meta-analysis. J Pers 2022; 90(2): 222–255.
12. Zárate-Torres R, Correa JC. How good is the Myers-Briggs Type Indicator for predicting leadership-related behaviors? Front Psychol 2023; 14: 940961.
13. Rabadi RI, Rabadi AD. Validation of the Psychometric Properties of the NEO-FFI-3 in an Arabic Context. Psychol Res Behav Manag 2021; 14: 947–956.
14. Alansari BM. Psychometric Properties of the Arabic NEO-FFI-3 among Undergraduates in Kuwait. European Psychiatry. 2025; 68(S1): S938.
15. Zhao Y, Zheng Z, Pan C, Lulu Z. Self-Esteem and Academic Engagement Among Adolescents: A Moderated Mediation Model. Front Psychol 2021; 12.
16. Neroni J, Meijs C, Kirschner PA, Xu KM, de Groot RHM. Academic self-efficacy, self-esteem, and grit in higher online education: Consistency of interests predicts academic success. Social Psychology of Education. 2022;25(4):951-75
17. mjoom H, Alshareef W, Alotaibi N. Association between personality type and academic achievement in Undergraduate Dental students in King Abdulaziz University. Annals Dent Special 2021; 9(4-2021): 65–72.
18. Jirdehi MM, Asgari F, Tabari R, Leyli EK. Study the relationship between medical sciences students' self-esteem and academic achievement of Guilan university of medical sciences. J edu health promot 2018; 7(1): 52.
19. Adam N, Barber S, Gray-Burrows K, Bates C, Shah R, Hodge T. Personality differences in dental professionals: A cross-sectional survey. America J Orthodont Dentofac Orthoped 2023; 164(6): 868–878. e1.
20. Eshete SK, Debela KL, Kebede TA. Personality and workplace employees' performance: systematic review. J Innov Entrepr 2025; 14(1): 131.
21. Zell E, Lesick TL. Big five personality traits and performance: A quantitative synthesis of 50+ meta-analyses. J Pers 2022; 90(4): 559–573.
22. Kim M-J, Park K-P, Seo D-G, Ihm J-J, Kim M-J, Park K-P, et al. The relationship between dental graduate students' MBTI types and academic achievement in problem-based learning. Korean Journal of Medical Education. 2014;26(4):291-7.
23. Alrahabi M. The confidence of undergraduate dental students in Saudi Arabia in performing endodontic treatment. Europ J dentist 2017; 11(01): 17–21.

[Downloaded from jmums.mazums.ac.ir on 2026-11-24]